

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА АВІАЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**
з дисципліни «Психологія прийняття рішень»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Укладач:
професор кафедри авіаційної психології
Оксана ЛИЧ

Методичні рекомендації розглянуті та
схвалені на засіданні кафедри авіаційної психології

Протокол № ____ від «____» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

Любов ПОМИТКІНА

Практичне заняття 1.1

Тема: Психологія прийняття рішень як наука

План

1. Основні підходи до аналізу процесу прийняття рішень в психології.
2. Основні поняття психології прийняття рішень.
3. Психологічний підхід до процесу прийняття рішень.

При розкритті **першого питання** потрібно проаналізувати основні підходи до аналізу процесу прийняття рішень, серед яких виокремлюють нормативний і дескриптивний.

Виявлення та пояснення особливостей прийняття рішень людиною в дескриптивному підході можуть бути представлені як етап пізнання – аналіз явища і його зв'язків з психічними складовими людської активності. Результати аналітичного етапу і приватних інтерпретацій вимагають подальшого синтезу (інтеграції) виявлених особливостей в цілісній системі психічної реальності. Результати дескриптивного підходу є основою включення прийняття рішень в системні уявлення про діяльність. Системна методологія передбачає визначення функцій, умов і місця прийняття рішень у структурі діяльності при збереженні однозначності визначення прийняття рішень (як в нормативних моделях) і широти охоплення психологічних закономірностей, представлених у дескриптивному підході. Структурно-функціональні уявлення про діяльність, що забезпечує інтеграцію даних дескриптивного підходу і формальних моделей, є варіантом реалізації прескриптивного підходу до аналізу психологічних закономірностей прийняття рішення.

Друге питання аналізується через основні поняття психології прийняття рішень. Так, виокремлюють проблему, проблемну ситуацію, особу, яка приймає рішення, експерти – фахівці з розв'язуваної проблеми, процес прийняття рішень.

Проблема завжди пов'язана з певними умовами, які узагальнено називають ситуацією. Сукупність проблем і ситуації утворює проблемну ситуацію. Виявлення та опис проблемної ситуації дає вихідну інформацію для постановки задачі прийняття рішень.

Суб'єктом будь-якого рішення є особа, яка приймає рішення. Поняття «особа, яка приймає рішення» є збірним. Це може бути одна особа – індивідуальна «особа, яка приймає рішення» або група осіб, які приймають колективне рішення, – групова «особа, яка приймає рішення». Для допомоги «особі, яка приймає рішення» у зборі та аналізі інформації і формуванні рішень залучаються експерти – фахівці з розв'язуваної проблеми.

Ухвалення рішення відбувається протягом певного часу, тому вводиться поняття процесу прийняття рішень. Цей процес складається з послідовності етапів і процедур і спрямований на усунення проблемної ситуації.

При розкритті **третього питання** важливо проаналізувати праці та підходи, що розроблені вітчизняними науковцями. Так, у вітчизняній психології прийняття рішень вивчалось як циклічний процес у теорії психічного оберту; як найістотніша фаза вольового акту (Г.С. Костюк); як реалізація особистісного вчинку (В.А. Роменець); як процес постановки особистісних цілей; як елемент стратегії життя, поведінки та творчої конструкторської діяльності (В.О. Моляко); у зв'язку з особистісними нормами та цінностями у теорії стратегічних життєвих виборів (Г.О. Балл); як свідомий розвинений вольовий процес, під час якого суб'єкт виявляє найвищий рівень своєї активності, проявляючи «розумну волю» (І.Д. Бех); як прояв особистісної активності в контексті життєтворчості особистості (Л.В. Сохань); побудови життєвого шляху (Ш. Бюллер, П. Жане, В.Г. Панок та ін.); у взаємозв'язку з життєвим часом і психологічним віком

(Т.М. Титаренко); як процес мислення, самоорганізації і саморегуляції діяльності суб'єктом у проблемних педагогічних ситуаціях (В.М. Чернобровкін); як результат усвідомленої і неусвідомленої, особистісно-мотиваційної і мисленнєвої регуляції.

Література

1. Бутко М.П., Бутко І.М., Мащенко В.П., Мурашко М.І., Оліфіренко Л.Д., Пепа Т.В., Самійленко Г.М. Теорія прийняття рішень. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 360 с.
2. Негрей М.В., Тужик К.Л. Теорія прийняття рішень. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
3. Овдіюк О.М., Степура М.О. Сутність, зміст та сфера застосування управлінських рішень. *Наукові горизонти*. 2019. №3. С. 72–79.
4. Павленко В., Тимошенко А., Бескровний О.. Дослідження операцій і методи прийняття технічних рішень. Київ: Університет "Україна", 2019. 420 с.
5. Петруня Ю., Говоруха В., Літовченко Б., Мормуль М., Осадча Н., Ткачова О., Петруня В. Прийняття управлінських рішень. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 216 с.
6. Помиткіна Л.В., Назаренко Н.А. Вплив мережевого суспільства на прийняття рішень особистості з вибору власної життєвої позиції. *Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій в умовах мережевого суспільства*: кол. монографія. Київ: Альфа-ПК, 2019. С. 66–70.
7. Помиткіна Л.В. Прийняття рішень як фактор стресової ситуації для суб'єкта праці в особливих умовах діяльності. *Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій в умовах мережевого суспільства*: кол. монографія. Київ: Альфа-ПК, 2019. С. 139–143.
8. Помиткіна Л.В. Психологія прийняття особистістю стратегічних життєвих рішень: монографія. Київ: Кафедра, 2013. 381 с.
9. Ріел Д., Мартін Р. Техніка ухвалення рішень. Як лідери роблять вибір. Київ: Наш Формат, 2019. 248 с.
10. Шпігельхальтер Д. Мистецтво статистики. Прийняття аргументованих рішень на основі даних. Київ: КМ-БУКС, 2023. 384 с.
11. Pomytkina L., Gudmanian A., Kovtun O., Yahodzinskyi S. Personal choice: strategic life decision-making and conscience, E3S Web of Conferences. 2020. Vol. 164. 10021.

Термінологічний словник

Підходи до розуміння та аналізу прийняття рішень, задача прийняття рішення, проблемна ситуація, особа, яка приймає рішення, експерти – фахівці з розв'язуваної проблеми, процес прийняття рішень, перевага, рішення допустиме, рішення оптимальне, рішення ефективне.